

วิเทศปริทัศน์

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (ISC) ผลิตเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องกับการทูตและการระหว่างประเทศ ความเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นของผู้เขียน ไม่ได้เป็นความเห็นของรัฐบาลไทยหรือกระทรวงการต่างประเทศ การผลิตหรือทำซ้ำเอกสารและบทความในรูปแบบใด ๆ ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากศูนย์ศึกษาการต่างประเทศที่ isc@mfa.go.th และจะต้องระบุชื่อผู้เขียนให้ชัดเจนตามหลักการอ้างอิงเอกสารที่เป็นสากลด้วย

ฉบับที่ 10/2568 | ธันวาคม 2568

ความร่วมมือไทย-สิงคโปร์: พลังขับเคลื่อนอาเซียน

ภัทรารวรรณ แก้วกรอง¹

ไทยและสิงคโปร์มีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์อันดีมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ด้านการทูตที่เริ่มต้นอย่างเป็นทางการในพ.ศ. 2508 เป็นการเสริมสร้างรากฐานความร่วมมือที่ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ความมั่นคง และการศึกษา เป็นต้น ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศลึกซึ้งและยั่งยืน นอกจากนี้ไทยและสิงคโปร์ยังมีบทบาทสำคัญร่วมกับประเทศอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนความร่วมมือในระดับภูมิภาคจนนำไปสู่ความสำเร็จในการก่อตั้งอาเซียน และยังร่วมกันส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคโดยผลักดันแนวคิดความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality) เพื่อให้อาเซียนสามารถรักษาเอกราชทางการเมืองและลดการพึ่งพามหาอำนาจ อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) และการประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting: ASEM) ครั้งแรกใน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นเวทีความร่วมมือระดับผู้นำที่เชื่อมโยงภูมิภาคเอเชียและยุโรปเข้าด้วยกัน ความร่วมมือที่ผลักดันให้เกิดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสิงคโปร์ไม่ได้เป็นเพียงแค่ความร่วมมือในระดับทวิภาคีเท่านั้น แต่เป็นความร่วมมือที่ขยายไปสู่ระดับพหุภาคีและส่งผลกระทบต่อภูมิภาค

ความร่วมมือระหว่างไทยกับสิงคโปร์

ความร่วมมือของทั้งสองประเทศมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมในหลายมิติ สะท้อนถึงความใกล้ชิดทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ของทั้งสองประเทศในฐานะหุ้นส่วนสำคัญในอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคและขับเคลื่อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ผ่านม ทั้งสองประเทศพยายามมุ่งเน้นการปรับตัวสู่เศรษฐกิจดิจิทัล การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน และการ

¹ นักวิจัย ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (ISC)

เสริมสร้างขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยทิศทางที่สอดคล้องกันในการพัฒนาเศรษฐกิจยุคใหม่ ไทยและสิงคโปร์จึงได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม และความร่วมมือด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน เช่น

1. การประชุม Singapore Thailand Enhanced Economic Relationship (STEER) ไทยและสิงคโปร์ได้ริเริ่มจัดการประชุม STEER ซึ่งถือเป็นกรอบความร่วมมือในการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในระดับทวิภาคีของทั้งสองประเทศในหลายด้าน เช่น การลงทุนด้านเศรษฐกิจดิจิทัล สินค้าเกษตร การส่งเสริมการท่องเที่ยว ความร่วมมือด้านทรัพยากรทางปัญญา เป็นต้น

2. ความร่วมมือด้านการเงิน ทั้งสองประเทศได้ส่งเสริมความร่วมมือด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง เช่น การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินไทยและสิงคโปร์ โดยได้มีระบบการชำระเงินข้ามพรมแดน อย่างการเชื่อมโยงระบบพร้อมเพย์ (PromptPay) ของไทยกับระบบเพย์นาว (PayNow) ของสิงคโปร์ และถือเป็นความร่วมมือด้านการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน (ASEAN Payment Connectivity) โดยได้มีการลงนามบันทึกความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างธนาคารของอาเซียน (MOU) การกำกับดูแลสถาบันทางการเงิน และการดูแลเรื่องความปลอดภัยทางไซเบอร์ นอกจากนี้ยังร่วมกันจัดตั้ง Central Banks' Regulators and Supervisory Entities (CERES) ขึ้น เพื่อใช้เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ และภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น²

3. ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างไทยกับสิงคโปร์เป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและรับมือกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคผ่านความร่วมมือในระดับทวิภาคีโดยการเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ไปจนถึงในระดับภูมิภาค เช่น การซื้อขายคาร์บอนเครดิต ที่ทั้งสองประเทศพยายามหาแนวทางให้คาร์บอนเครดิตสามารถซื้อขายในตลาดคาร์บอนของสิงคโปร์ได้

4. ความร่วมมือด้านความมั่นคงทางอาหาร เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายนที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรีของไทยและสิงคโปร์ร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือ (Memorandum of Cooperation: MOC) ด้านการค้าข้าวระหว่างสองประเทศ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) รวมไปถึงการขยายความร่วมมือด้านการค้าข้าวของทั้งสองประเทศ โดยในข้อตกลงนี้มีระยะเวลาความร่วมมือ 5 ปี และได้ระบุถึงปริมาณข้าวที่ไทยสามารถขายให้สิงคโปร์ได้มากถึง 100,000 ตัน³ สิงคโปร์ต้องพึ่งพาการนำเข้าข้าวเป็นจำนวนมาก

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, “ความร่วมมือทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ”, <https://www.bot.or.th/th/our-roles/international-cooperation/regionalfora/bilatcooperation.html#accordion-14a06eec09-item-1e75b347e4>

³ กระทรวงพาณิชย์, “นางศุภจี สุธรรมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และ Ms. Grace Fu รัฐมนตรีว่าการกระทรวงความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมสิงคโปร์ ลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOC) ด้านการค้าข้าว ระหว่างการเยือนสิงคโปร์อย่างเป็นทางการของ

เนื่องจากมีแหล่งผลิตอาหารที่จำกัดและไม่เพียงพอต่อความต้องการ นอกจากนี้ประเด็นความมั่นคงทางอาหารไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวข้องเพียงแค่สิงคโปร์เท่านั้น แต่ยังคงเป็นวาระสำคัญที่อาเซียนหันมาให้ความสำคัญมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากในปัจจุบันมีหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิต กระจาย และการเข้าถึงอาหารของประชาชนซึ่งอาจกลายเป็นปัญหาในระดับภูมิภาค

หากพิจารณาจากความร่วมมือในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างไทยกับสิงคโปร์จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเทศมีความพยายามที่จะพัฒนาความร่วมมือให้ครอบคลุมในทุกมิติ มิใช่เพียงการให้ความสำคัญกับเรื่องของเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่เรื่องของเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมหรือประเด็นอื่นๆ เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบในระดับประเทศไปจนถึงระดับภูมิภาคซึ่งไม่อาจมองข้ามได้

การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของมหาอำนาจ

อาเซียนในปัจจุบันกำลังเดินทางอย่างระมัดระวังบนเส้นทางที่เต็มไปด้วยความท้าทาย ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาบทบาทของไทยและสิงคโปร์ในเวทีพหุภาคีมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งในปัจจุบันเป็นพื้นที่สำคัญของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและจีน แม้จะมีกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Economic Framework: IPEF) ที่เป็นข้อริเริ่มของรัฐบาลประธานาธิบดีโจ ไบเดน อดีตผู้นำของสหรัฐฯ กรอบความร่วมมือดังกล่าวนี้มีขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งเพิ่มความพยายามในการแก้ไขปัญหาความตกลงทางการค้าของสหรัฐฯ⁴ และรักษากลยุทธ์ทางเศรษฐกิจของภูมิภาคในระยะยาว แต่ในปัจจุบันการผงาดขึ้นมาของมหาอำนาจอย่างจีนที่มีอิทธิพลแผ่ขยายเข้าไปในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก สร้างความกังวลให้สหรัฐฯ อยู่ไม่น้อยภายใต้ทิศทางความเปลี่ยนแปลงนี้อาจส่งผลกระทบต่ออาเซียนในหลายมิติ อาเซียนต้องมองหาแนวทางและวิธีการรับมือกับประเด็นที่สำคัญนี้ เนื่องจากมีประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก IPEF ด้วยเช่นเดียวกัน

ภายใต้บริบทการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ที่ทวีความซับซ้อน ไทยและสิงคโปร์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและจุดยืนของอาเซียน โดยอาศัยจุดแข็งของทั้งสองประเทศ ทั้งความสามารถในการสร้างฉันทามติ การมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงของภูมิภาค รวมถึงศักยภาพในการดึงดูดทุน เทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญเชิงเทคนิค เป็นต้น การผสมผสานจุดแข็งเหล่านี้สามารถร่วมกันผลักดันบรรทัดฐานของอาเซียน

นายกรัฐมนตรียุทธศาสตร์ที่ทวีความซับซ้อน ไทยและสิงคโปร์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและจุดยืนของอาเซียน โดยอาศัยจุดแข็งของทั้งสองประเทศ ทั้งความสามารถในการสร้างฉันทามติ การมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงของภูมิภาค รวมถึงศักยภาพในการดึงดูดทุน เทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญเชิงเทคนิค เป็นต้น การผสมผสานจุดแข็งเหล่านี้สามารถร่วมกันผลักดันบรรทัดฐานของอาเซียน

⁴ International Studies Center, “IPEF Explained: แนวคิด ทิศทาง และประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย”, <https://www.moc.go.th/th/content/category/detail/id/182/cid/4/iid/9524>
<https://isc.mfa.go.th/en/content/ipef-explained-แนวคิด-ทิศทาง-และประโยชน์?page=66f38ea5e15d6c1c9f335883&menu=66f38ed5936f614a353147e3>

และต้องพัฒนากลไกความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม โดยยังคงยึดหลักการดำเนินงานภายใต้วิถีอาเซียน (ASEAN Way) ในขณะเดียวกัน อาเซียนจำเป็นต้องใช้โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกนี้เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและผลประโยชน์ในระยะยาวของภูมิภาค โดยต้องกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการปรับตัว และเพิ่มความยืดหยุ่น ภายใต้สภาวะการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของมหาอำนาจที่เข้มข้นขึ้น สิ่งสำคัญคือ ต้องหาวิธีทำให้ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกยังคงเป็นพื้นที่ที่เกื้อหนุนต่อการขับเคลื่อนผลประโยชน์ร่วมของอาเซียน รวมไปถึงการสร้างโอกาสที่ทำให้ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมในกรอบอาเซียน

นอกเหนือจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่อาเซียนควรเร่งหันมาให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น เช่น เรื่องการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นประเด็นที่ประชาคมโลกต่างให้ความสำคัญ

การพัฒนาด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันอาเซียนมีแผนในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (Science, Technology and Innovation: STI) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อเศรษฐกิจของอาเซียน เนื่องจากเป็นกลไกที่จะสามารถขับเคลื่อนการเติบโต ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมการบูรณาการระดับภูมิภาคของอาเซียน⁵ โดยพัฒนาการความก้าวหน้าในด้าน STI จะเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานของการสร้างงานให้ประชาชนอาเซียน ซึ่งจะนำไปสู่การเชื่อมโยงภายในอาเซียนที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการรับรองแผนปฏิบัติการอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ค.ศ. 2026-2035 (ASEAN Plan of Action on Science, Technology and Innovation: APASTI 2026-2035) นั้นอาจเป็นอีกหนทางที่ทำให้อาเซียนเติบโตผ่านการผสมผสานความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกัน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในเวทีระดับโลกต่อไป⁶

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ถือเป็นอีกประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ โดยสาเหตุของปัญหานั้นสามารถเกิดได้จากทั้งภัยธรรมชาติและฝีมือของมนุษย์ ซึ่งมีให้เห็นอย่างต่อเนื่องและยังส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อาเซียนได้จัดตั้งกลไกเฉพาะเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นเรื่องของสภาพภูมิอากาศอย่างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปรับตัวรองรับผลกระทบจากการ

⁵ The ASEAN Secretariat, *ASEAN Plan of Action on Science, Technology and Innovation (APASTI) 2026-2035* (Jakarta: The ASEAN Secretariat) , 9. https://asean.org/wp-content/uploads/2025/07/ASEAN_APASTI_F06_PDF_Singles.pdf

⁶ คณะผู้แทนถาวรไทยประจำอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา, “ไทยร่วมรับรองแผนปฏิบัติการอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ค.ศ. 2026-2035”, <https://permanent-jakarta.thaiembassy.org/th/content/ไทยร่วมรับรองแผนปฏิบัติการอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์-?cate=5d750d2015e39c3c64006604>

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของอาเซียน (ASEAN Climate Resilience Network: ASEAN-CRN) ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้สามารถปรับเปลี่ยนภาคเกษตรกรรมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันที่แตกต่างจากอดีต และรับมือกับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้ดียิ่งขึ้น และ ASEAN-CRN ยังทำหน้าที่เป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับภูมิภาค⁷ นอกจากนี้ยังมีปัญหาหมอกควันข้ามพรมแดน ซึ่งในปัจจุบันเป็นปัญหาที่ไม่ได้จำกัดที่อยู่เพียงประเทศใดประเทศหนึ่ง เนื่องจากส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศในหลายๆ ด้าน แม้ว่าอาเซียนมีความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน (ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution: AATHP) ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามความตกลงดังกล่าว เพื่อป้องกัน ฝ่าละออง และบรรเทาผลกระทบจากการเกิดไฟป่า รวมไปถึงการควบคุมมลพิษที่เกิดจากหมอกควันข้ามพรมแดนผ่านความร่วมมือทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ หรือแม้แต่การมีแผนปฏิบัติการร่วมภายใต้ยุทธศาสตร์ฟ้าใส (CLEAR Sky Strategy) ที่มุ่งหวังในการเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อลดปัญหาหมอกควันข้ามพรมแดนก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าแม้อาเซียนจะเริ่มให้ความสำคัญกับประเด็นเหล่านี้มากขึ้น แต่มาตรการหรือการดำเนินนโยบายของอาเซียนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เท่าที่ควร

ไทยและสิงคโปร์ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยผลักดันและกำหนดอนาคตให้แก่อาเซียน ทั้งสองประเทศควรใช้จุดแข็งของตนนำมาต่อยอดในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาภูมิภาคให้แข็งแกร่งขึ้น ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นสิงคโปร์ถือได้ว่าเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมาก โดยสามารถแบ่งปันองค์ความรู้ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนนำไปปรับใช้ในการดำเนินนโยบายของแต่ละประเทศ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประเทศอื่น ควรพัฒนาควบคู่ไปกับมิติด้านอื่นๆ และเสริมสร้างความร่วมมือในประเด็นใหม่ ๆ เพื่อสร้างภูมิภาคที่มีเสถียรภาพ ยั่งยืน และเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง อาจกล่าวได้ว่าความร่วมมือระหว่างไทยกับสิงคโปร์มีความเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้งกับกรอบการดำเนินงานของอาเซียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำกำหนดมาตรฐานสำหรับภูมิภาค โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายของอาเซียนและการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความร่วมมือต่อไปในอนาคต และการหาแนวทางในการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ

(International Studies Center - ISC)

isc.mfa.go.th | isc@mfa.go.th

⁷ ASEAN-CRN Interim Secretariat, “Launch of a climate negotiations e-learning course to strengthen ASEAN climate negotiators’ capacity”, <https://asean-crn.org/launch-of-a-climate-negotiations-e-learning-course-to-strengthen-asean-climate-negotiators-capacity/>